

Ewa Skrobiszewska
Kraków

ZDZISŁAW SŁONINA – PORTRET ARTYSTY

Zdzisław Słonina dzieciństwo spędził w Bogdanówce – urokliwej wsi w malowniczym Beskidzie Makowskim w gminie Tokarnia, położonej na południowy zachód od Myślenic, w których urodził się w 1955 r. Uroda beskidzkich krajobrazów, ciągle żywe regionalne, ludowe tradycje kulturowe, rodzinna i osobista religijność, pasje, talent, pracowitość i niezwykła wrażliwość na piękno i cierpienie ukształtowały wyobraźnię i drogę twórczą przyszłego artysty.

materiały
świadczenia
dokumenty

Zdzisław Słonina w swojej pracowni

Jako chłopiec chętnie przebywał w warsztacie stolarskim ojca i obserwował jego pracę, sprawiało mu to wielką radość. Ojciec pokazywał mu, jak można wyrzeźbić w drewnie postaci ludzi, bryczki i koniki. Zauroczony bawił się drewnianymi

zabawkami, podziwiał rysunki ojca i sam też zapamiętałe rysował¹. U progu młodości odwiedzał starszego sąsiada, noszącego to samo nazwisko, co on – znakomitego rzeźbiarza i gawędziarza – Józefa Słoninę², który często opowiadał mu niezwykle historie i legendy, a pewnego razu wyciągnął spod łóżka starą walizkę pełną rzeźbionych świątków, które razem oglądali³.

Zdzisław Słonina wspomina:

Rzeźbą zafascynowałem się już w dzieciństwie – najpierw obserwując sąsiada Józefa Słoninę, a następnie dzięki przyjaźni z ludowym rzeźbiarzem Józefem Wroną z Tokarni⁴, który wywarł wielki wpływ na moją twórczość⁵.

Spotykał się też ze studentem warszawskiej ASP, późniejszym profesjonalnym artystą rzeźbiarzem – Stanisławem Trybałą. Interesował się nie tylko rzeźbą, ale także fotografią i malarstwem, szczególnie na szkłe. Fascynowały go dawne rzeźby ludowe, te umieszczane niegdyś w przydrożnych kapliczkach i na rozstajach dróg oraz twórczość wybitnego, powsinogi beskidzkiego, rzeźbiarza ludowego, świątkarza i snycerza – Jędrzeja Wowry⁶.

1 E. K o z., *Świątkarz ze Świątnik. Z chęci, z nudów, z bożej łaski*, „Gazeta Krakowska”, 1995, nr 293 (19 XII).

2 Józef Słonina (1925–1978), wybitny rzeźbiarz i gawędziarz. Mieszkał i tworzył w Bogdanówce. Ulubionym tematem jego prac rzeźbiarskich był Trzeci upadek, gdzie twarz Chrystusa nie jest dobra ani cierpiąca, ale pełna chłopskiej zaciętości, nienawiści do krzywdzicieli. Zob. A. K r o h, *Współczesna rzeźba ludowa Karpat Polskich*, Wrocław [etc.] 1979, s. 66.

3 Zdzisław Słonina. *Fotografia Rzeźba. Informator* [do wystawy czynnej: 2.03.–18.03.2000, w siedzibie Stowarzyszenia Historyków Sztuki], MOK, SHS, Kraków 2000, s. 1–3.

4 Józef Wrona (ur. 1943), wybitny rzeźbiarz, mieszka i tworzy w Tokarni. Jego pierwsza, słynna rzeźba, to naturalnej wielkości Chrystus na osiołku, wieziony według dawnego zwyczaju w Niedzielę Palmową w uroczystej procesji wśród barwnych palm. Jest autorem zespołu kapliczek na Urbaniej Górze w Tokarni nazywanego Małą Kalwarią oraz Drogi Krzyżowej w kapliczkach i na drzewach. Wszystkie obiekty sakralne usytuowane w plenerze tworzą niezwykłą galerię sztuki. Zob. E. P o r e b s k a – K u b i k, *Przy drogach, wśród pól, w kolekcjach. Współczesna sztuka ludowa w okolicach Krakowa*, Kraków 1995.

5 R. S o b k o w i c z, *Świat na szybce*, „Gazeta Myślenicka”, 2014 (18.12).

6 Jędrzej Wowro (Andrzej Wawro 1864–1937), „snycerz bogów, beskidzki Wowro powsinoga z kłoca uzdanego rzeźbi swego Boga... We wsi Gorzeniu Dolnym... żyje ostatni snadź świątkarz beskidzki Jędrzej Wowro, twórca Chrystusów frasośliwych, Chrystusów w piwnicy, Chrystusów przy słupie, Chrystusów upadających, świętych Florianów, Janów Nepomucenów itd., chłop niemrawy, sumiasty, graniaty, najszczęśliwszy artysta polski dzielący wielkość swej prostoty z szeregiem bezimiennych snycerzy ludowych”. Zob. E. Z e g a d ł o w i c z, E. K o z i k o w s k i, *O Jędrzeju Wowrze snycerzu beskidzkim. Wspomnienia, szkice, wiersze i opowiadania*, Warszawa 1957, s. 9–10.

Chrystus frasobliwy, Zdzisław Słonina

materiały
świadczenia
dokumenty

W szkolnym internacie Technikum Elektrycznego w Dobczycach, gdzie zdobywał zawód technika-elektromontera, podjął nieśmiało kroki twórcze skierowane ku sztuce rzeźbiarskiej. Jego pierwsza rzeźba, którą niechętnie wspomina – miała charakter „kubistyczny”. Dopiero po maturze zaczął więcej rzeźbić i zgłębiać tajniki tej sztuki. Po ukończeniu technikum, przez kilka lat pracował w swoim zawodzie w wielu miejscach. Nie przeszkadzało mu to realizować zainteresowań i pasji twórczych – rzeźbienia i fotografowania. Namówiony przez Stanisława Trybałę w 1977 r. zaprezentował po raz pierwszy swoje prace na wystawie w Myślenickim Domu Kultury, gdzie zostały nagrodzone.

Artysta mieszka ze swoją rodziną w podkrakowskich Świątnikach Górnych. Dzięki bogatej twórczości stworzył swój własny, niepowtarzalny świat, urzekający i nostalgiczny. Od lat siedemdziesiątych XX w. uczestniczy w konkursach i wystawach zbiorowych oraz indywidualnych. Twórczość Zdzisława Słoniny osadzona jest głęboko w tradycji ludowej i poświęcona głównie motywom religijnym. Rzeźbi, fotografuje i maluje na szkłe. Z zachwytem i ze znanostwem sztuki Zdzisława Słoniny, Jan Koczwara pisze:

To właśnie Matki Boskie, św. Magdaleny, „Katarzyny kwiaciaste”, Chrystusy Frasobliwe, święci i błogosławieni, tudzież patroni wsiów wielu zadomowieni na stronach rozlicznych publikacji i wydawnictw artystycznych, stały się dla

młodego rzeźbiarza inspiracją i zachętą, by spróbować, by podążyć śladami znanych wówczas rzeźbiarzy samorodnego talentu. Otwarty na piękno natury, na urodę świata – Zdzisław Słonina rozpoczął swoją wspaniałą przygodę i wyjątkową w czasie wędrówkę po arkanach sztuki płynącej wprost z głębi serca i duszy. W mozolnym trudzie tworzy, rzeźbi, struga... Tworzy przydrożne świątki – jak mawiał poeta – „dające pozór sielny na wsiowe porządki, na porządki drogowe, przylesne upłazki, na ścieżek śródlądowych, kręte wywijaski”. Upiększa i wzbogaca nimi rozliczne przestrzenie naszej codzienności, rozliczne zakola i zakątki naszej Ziemi⁷.

Dom i pracownia Zdzisława Słoniny tworzą autorską galerię sztuki.

Od 1984 r. Zdzisław Słonina należy do Stowarzyszenia Twórców Ludowych. Jego artystyczne pasje, zaangażowanie w działalność społeczną, wiedza o lokalnym dziedzictwie kulturowym, zachwyt nad pięknem świątynickiej i beskidzkiej ziemi, optymizm, szacunek dla twórców i animatorów kultury – pozwoliły mu w latach 1992–1996 prezesować Oddziałowi Krakowskiemu Stowarzyszenia Twórców Ludowych. Zorganizował liczne wystawy i przeglądy twórczości artystów ludowych oraz wiele długo wspominanych terenowych wycieczek dla miłośników sztuki – amatorów i profesjonalistów. Cenił społeczne inicjatywy i zbiorowe działania artystyczne. Włączył się twórczo w powstanie plenerowej Drogi Krzyżowej na polanie Okrąglica, opodal Hali Krupowej, jako autor dwóch stacji. W 1994 r. w tamtejszej kaplicy osadził rzeźbę Matki Boskiej – opiekunki turystów. Płaskorzeźba jego dłuta, która przedstawia postać św. Bernarda – patrona wędrowców i ratowników górskich – została umieszczona w 1997 r. staraniem GOPR-owców w kaplicy na Groniu im. Jana Pawła II pod Leskowcem. Jest również autorem dwóch stacji Drogi Krzyżowej w rodzinnej Bogdanówce, gdzie jego rzeźby wykonane w 1998 r. zostały usytuowane wzdłuż drogi na Koskową Górę⁸.

W latach 1991–1995 pracował na stanowisku kierownika Referatu Kultury Urzędu Gminy w Świątnikach Górnych, gdzie był nie tylko samorządowym urzędnikiem, ale także animatorem działań kulturalnych. W 1995 r. został powołany na stanowisko dyrektora Gminnego Ośrodka Kultury w Świątnikach Górnych, które zajmował do 2011 r. Stał się znanym organizatorem wystaw prezentujących różne dziedziny twórczości amatorskiej i profesjonalnej, opiekunem artystów ludowych, animatorem niezwykłych imprez artystycznych i działań edukacyjnych o zasięgu gminnym i regionalnym. Współorganizował ogólnopolskie i wojewódzkie seminaria, konferencje popularnonaukowe i spotkania poświęcone sztuce ludowej, architekturze krajobrazu oraz dziedzictwu

⁷ *Wśród nocnej ciszy... Malarstwo na szkło i rzeźba Zdzisława Słoniny*, Myślenice, Muzeum Regionalne, 2014, [J. Koczwara, informacja o twórczości artysty w zaproszeniu na wystawę].

⁸ *Zdzisław Słonina. Fotografia Rzeźba...*, s. 6–7.

kulturowemu. Był niestrudzonym przewodnikiem po rodzinnej ziemi. O jednej z wystaw w stworzonej przez Z. Słoninę galerii sztuki – Jan Koczwara napisał:

Świątnicka Galeria Sztuki prezentuje wystawę wyjątkowego waloru i znaczenia... Wielkopostną ekspozycję zatytułowaną „Czas pokuty w sztuce ludowej”. Dzięki inicjatywie Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Świątnikach Górnych – 14 artystów malarzy i rzeźbiarzy (rozmaitego zresztą stażu, talentu i doświadczenia) wykreowało w drewnie i na płótnie najważniejsze sceny męczeńskiej drogi i śmierci Chrystusa. Wystawa gromadzi kilkadziesiąt kompozycji ilustrujących bardzo indywidualnie i jednostkowo wszystkie etapy Męki Pańskiej („Chrystus z krzyżem”, „Upadek pod krzyżem”, „Ukrzyżowanie”, „Chrystus na krzyżu”, a na ostatku „Zdjęcie z krzyża”, „Chrystus w grobie”) ponadto charakterystyczne dla wielkopostnej tradycji i ikonografii „Pietę” i typowe dla sztuki ludowej postacie Chrystusa Frasobliwego⁹.

W Krakowie – pierwsza indywidualna wystawa prac Zdzisława Słoniny, zorganizowana przez Małopolski Ośrodek Kultury i Stowarzyszenie Historyków Sztuki – odbyła się w siedzibie SHS przy ul. Grodzkiej, w marcu 2000 r. Artysta prezentował rzeźby sakralne, malowane czystymi, żywymi kolorami, zdobione barwnymi ptaszkami i kwiatkami. Obok scen Bożego Narodzenia, Matki Boskiej z Dzieciątkiem otoczonej pogodnymi aniołkami, znajdowały się postaci radosnych kołędników i figlarnych diabełków, które towarzyszą zawsze tradycyjnemu orszakowi kołędniczemu oraz sceny pasyjne – Chrystus niosący krzyż, Frasobliwy, Pieta. Niemal ze wszystkich postaci – prezentowanych przez artystę – emanuje wewnętrzna pogoda i radość. Jedynie w scenach pasyjnych, w oczach Chrystusa i osób mu towarzyszących, maluje się głęboki smutek, ból i cierpienie, ale otaczające wszystkie postaci – kwiaty i ptaszki łamią ten nastrój. Świadczy to o formalnych umiejętnościach rzeźbiarskich i ukazuje jednocześnie osobowość artysty, pełnego życzliwości do świata i ludzi. Na wystawie znalazły się również fotografie – reporterskie, dokumentacyjne i artystyczne. Zdjęcia przydrożnych kapliczek ujmowanych w pięknie kadrowanym pejzażu i wyrafinowanym oświetleniu w panoramach Świątnik i innych miejscowości oraz malownicze drobiazgi, kilka dzwonków rozkwitłych przed białą ścianą domu, smukłą sylwetkę chwastu¹⁰, czy piękno zachodzącego słońca. Na fotograficznych dokumentach autor zaprezentował liczne aspekty działalności twórczej, szczególnie te związane z obrzędowością. Jego świat realny i ten pozazmysłowy jest przyjazny dla człowieka. Być może dlatego jego prace przyciągają wzrok publiczności i kolekcjonerów.

W Muzeum Archidiecezjalnym w Krakowie, na przełomie maja i czerwca 2005 roku odbyła się wystawa rzeźby i fotografii Zdzisława Słoniny „Litania Świątnicka”,

⁹ *Czas pokuty w sztuce ludowej*, Świątniki Górne, Świątnicka Galeria Sztuki, 2004 [J. Koczwara, słowo wstępne, zaproszenie na wystawę, 19.03 – 08.04.2004].

¹⁰ Zdzisław Słonina. *Fotografia Rzeźba...*, s. 4–5.

którą otworzył JE Kardynał Franciszek Macharski Metropolita Krakowski. We wstępie do zaproszenia na wystawę – ks. Stefan Misiniec zanotował:

Pasją Zdzisława Słoniny jest rzeźbienie świątków, a wśród nich miejsce szczególne zajmuje nurt maryjny, rozpoznawalny głównie w kompozycjach wzorowanych na przydrożnych kapliczkach, które fascynują artystę od początku jego twórczej drogi. Nic też dziwnego, że jego świątki harmonizują z tymi rozsianymi przy polskich drogach i do nich nawiązują swoją powagą, można nawet powiedzieć majestatem. Równocześnie cechą wyróżniającą dzieła naszego rzeźbiarza jest to, że twarze Matki Bożej czy świętych w jego rzeźbach są pogodne, choć odbija się w nich również rodzaj zatroskania i zadumy. Przychylność tak przedstawianych postaci, swego rodzaju życzliwość zarysowana w tych wizerunkach sprawia, że swoim zamyśleniem wychodzą one naprzeciw oglądającemu.

Postaciom w rzeźbach Zdzisława Słoniny towarzysza często kwiaty, ptaki i anioły. Jest to swego rodzaju „dwór”, który podkreśla majestat przedstawionego świata. Figury te jaśnieją zwykle jaskrawymi barwami, utrzymane w ciepłej tonacji przykuwają uwagę odbiorcy. W swojej prostocie i optymizmie budzą nie tylko zaufanie, ale wprost miłość.

Bogaty i różnorodny korowód świątków Zdzisława Słoniny wprowadza nas w barwną krainę postaci z tego i jednocześnie nie z tego świata, zasługując na radosne zapatrzenie¹¹.

Fotografie artysty na tej wystawie przedstawiały misterium Męki Pańskiej w Kalwarii Zebrzydowskiej oraz nastrojowe pejzaże z kościołami i kapliczkami i portrety mieszkańców Świątnik Górnych.

Plonem zainteresowań fotograficznych Zdzisława Słoniny był wydany w 2006 r. przez Urząd Miasta i Gminy oraz Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Świątnikach Górnych – album fotograficzny jego autorstwa *Piękno Ziemi Świątnickiej: cztery pory roku*. Rozwój technik fotograficznych, w tym fotografii cyfrowej, bardziej służy obecnie artyście do dokumentowania ważnych dla niego wydarzeń oraz własnej twórczości, ale jak przyjdzie natchnienie bierze aparat i fotografuje zachwycające go plenery. Dzięki swej pogodzie ducha i bezinteresownej życzliwości zyskuje licznych przyjaciół, których często inspiruje do twórczości artystycznej, realizacji ciekawych zamierzeń, czy zwykłych życiowych – nieraz – trudnych planów. Chętnie dzieli się swoim doświadczeniami twórczymi z młodymi ludźmi. Jest zapraszany przez instytucje kultury na spotkania warsztatowe, rozmowy o procesie tworzenia dzieł, do których pomysły sam czerpie z dobrych emocji, bogatej wyobraźni i tradycji kulturowych.

¹¹ „Litania Świątnicka” rzeźba i fotografia Zdzisława Słoniny, Kraków, Muzeum Archidiecezjalne w Krakowie, 2005 [S. Misiniec, słowo wstępne w zaproszeniu na wystawę, 10.05 – 10.06.2005].

Sceny pasyjne w twórczości Zdzisława Słoniny

Wydarzenia pasyjne, jako wyjątkowe źródło przeżyć i przemyśleń, zainspirowały artystę do malowania na szkłe. W dzieciństwie chodził z rodziną po kalwaryjskich drózkach. Echo tych przeżyć powróciło w obrazach na szkłe. Podobnie jak w rzeźbie, tak i w malarstwie stworzył swój własny indywidualny styl, rozpoznawalny dzięki niezwyklej kolorystyce i umiejętności przedstawiania emocji przeżywanych przez święte postaci i osoby świeckie – widocznych w ich gestach oraz w mimice twarzy, w wyrazie oczu, w spojrzeniu – od lęku, przerażenia, cierpienia aż po zadumę, spokój i radość. Jego twórczość opiera się na stałych zasadach, jest charakterystyczna i przez to rozpoznawalna, wyróżniająca prace Zdzisława Słoniny pośród innych. Malarstwo na szkłe, to dla niego nowa technika, dzięki której „kolory nabierają zupełnie nowego, specyficznego wymiaru, kiedy ogląda się je przez szkło. Żaden inny rodzaj malarstwa nie daje takiego efektu”¹². Zdzisław Słonina do malowania używa farb akrylowych oraz odpowiednich szyb, które myje, odtłuszcza. Na kartach papieru rysuje projekt obrazu. Przyłożone do szkła zaprojektowane kontury odrysowuje czarną farbą. Następnie wypełnia kontury kolorami, tak czystymi, jak te, którymi pokrywa rzeźby i płaskorzeźby.

W katalogu do dziesiątej, jubileuszowej, indywidualnej wystawy artysty, która odbyła się w Muzeum Archidiecezjalnym w Krakowie w marcu 2014 r. – ks. Andrzej Nowobilski wysoko ocenił jego sztukę:

Rzeźba Z. Słoniny koncentruje się wokół tematyki pasyjnej, a rozpoczyna ją uroczysty wjazd Pana Jezusa na osiołku do Jerozolimy. Temat Męki Pańskiej jest wśród twórców ludowych najważniejszym motywem, do którego treści czerpane są z Pisma Świętego. [...] Słonina nie tylko przedstawia poszczególne postaci czy sceny biblijne z życia Chrystusa, ale wprowadza do nich pewną narrację, swoistą i niepowtarzalną.

Ulubionym motywem twórców ludowych jest przedstawienie Chrystusa Frasobliwego. Temat znany w twórczości i przyzwyczajeni jesteśmy do przedstawienia jednopostaciowego Chrystusa. Słonina natomiast przedstawia tę scenę w kilku wersjach, ukazując Chrystusa ze śpiewającymi aniołami, z ptaszkami czy też jako Tron Łaski. [...] Ogólnie mówiąc sceny pasyjne pokazane przez Z. Słoninę, zachęcają, a nawet rzkłbym, zmuszają widza do rozpamiętywania męki Jezusa Chrystusa. [...]

Warto kilka słów powiedzieć o kolorystyce jego rzeźb, a także malarstwa. W stosunku do rzeźby artysta używa kolorów zasadniczych, takich jak czerwień, zieleń, brąz, błękit. Są to kolory nasycone, zdecydowane, ale tworzące pewną harmonię barwną. Nie stosuje Słonina laserunków ani różnego rodzaju cieni.

¹² M. Hołuj, *Fascynują go kolory oglądane przez szybę*, „Dziennik Polski”, 2014, (7–8 VI), dod. „Tygodnik Myślenicki”.

Sceny pasyjne w twórczości Zdzisława Słoniny

Malarstwo na szkłe Z. Słoniny jest bardziej kolorowe, bardziej dekoracyjne, a poszczególne postaci o poprawnej budowie anatomicznej. Nie są one cieniowane, artysta nie stosuje też laserunków. Rysunek czarną kreską jest mocno uwidoczniiony i dopiero on wypełniany jest kolorem. [...]

Zdzisław Słonina należy do awangardy twórców ludowych w Polsce i można o nim powiedzieć, że jest profesjonalnym artystą w dziedzinie sztuki ludowej¹³.

Obrazy i rzeźby o tematyce pasyjnej zaprezentował artysta jeszcze na drugiej wystawie, tym razem zorganizowanej w Gminnym Ośrodku Kultury w Mogilanach w kwietniu 2014 r. pod patronatem Starostwa Powiatu Krakowskiego.

Zdzisław Słonina w swojej twórczości plastycznej podejmuje również tematy związane z Bożym Narodzeniem. Wierny tradycji, starannie przygotowuje się z rodziną do świąt, które dają mu szczególne natchnienie do twórczości. To magiczne święto kojarzy mu się radosnymi z przeżyciami z dzieciństwa. Jego artystyczne wizerunki Świętej Rodziny ilustrują początek ziemskiego życia Chrystusa. Radość z tego wydarzenia jest ogromna. Świętej Rodzinie towarzyszą piękne i uśmiechnięte anioły, zadumani Trzej Królowie i znajdujące się w stajence zwierzęta – baranki, owieczki i osiołki. W swojej pracowni każdego roku artysta tworzy Świąteczne Betlejem. Obok Świętej Rodziny pojawiają się postaci świeckie, mieszkańcy wsi. Zgodnie z tradycją, do szopki zmierzają przez wieś orszaki kolędników w strojach obrzędowych – pasterze, śmierć, anioł, żołnierz, Turek, diabeł, karczmarz Żyd, turoń i koza. Towarzyszą im wiejscy muzykanci. Przemierzają wieś niosąc dobrą nowinę, kolędując od domu do domu. Niosą też drewniany wizerunek szopki Betlejemskiej i gwiazdę, którą wesoło obracają. Płaskorzeźby i obrazy na szkłe przedstawiające Świętą Rodzinę są wyjątkowo piękne. W słowie wstępnym zaproszenia na wystawę malarstwa na szkłe i rzeźby Zdzisława Słoniny „Wśród nocnej ciszy”, zorganizowanej w grudniu 2014 r. przez Muzeum Regionalne w Myślenicach – Jan Koczwara informuje:

To „wśród nocnej ciszy” uboga stajenka z żłóbkiem pośrodku, ukwiecona girlandami fantazyjnych kwiatów rozbrzmiewa świergotem ptaków i śpiewem aniołów... Pastuszkowie w kolędniczym orszaku, pod dachem nieba wyśpiewują małemu Jezusowi chwalebą pieśń niebotycznej „Glorii”. Tu wszystko – po wielekroć – mieni się dostojeństwem, odświętnością i radosną pobożnością; gra prosto i niebanalnie muzyką sfer wyższych, melodią specyficznego piękna i niepowtarzalnej estetyki¹⁴.

Podczas wernisażu wystąpiła kapela zespołu „Koskowanie” z Bogdanówki.

¹³ A.J. Nowobilski, *Zdzisław Słonina. Sceny pasyjne w rzeźbie i malarstwie*, Kraków 2014, s. 9–11.

¹⁴ *Wśród nocnej ciszy... Malarstwo na szkłe i rzeźba Zdzisława Słoniny*, Muzeum Regionalne w Myślenicach, Myślenice, 12. 2014, [J. Koczwara, informacja o twórczości artysty w zaproszeniu na wystawę].

Boże Narodzenie w twórczości Zdzisława Stoniny

Zdzisław Słonina jest laureatem licznych nagród i wyróżnień za prace prezentowane latach 1977–2014 na wystawach i konkursach zbiorowych w kraju i za granicą. Prace artysty znajdują się w: Muzeum Archidiecezjalnym w Krakowie, Muzeum Etnograficznym w Krakowie, Państwowym Muzeum na Majdanku w Lublinie, Muzeum Regionalnym w Myślenicach, Muzeum Ślusarstwa w Świątnikach Górnych, Muzeum Etnograficznym w Toruniu. Nadto wzbogacają zbiory prywatnych kolekcjonerów w Polsce i za granicą, m.in. w Ameryce, Australii i w kilku krajach Europy.

Zdzisław Słonina pełni obecnie funkcję członka Zarządu Oddziału Krakowskiego Stowarzyszenia Twórców Ludowych. Za działalność artystyczną i społeczną otrzymał następujące wyróżnienia: 1989 r. – srebrną odznakę „Za zasługi dla Ziemi Krakowskiej”; 1995 r. – nagrodę Wojewody Krakowskiego w dziedzinie kultury i sztuki; 1996 r. – odznakę „Zasłużony Działacz Kultury”; 2003 r. – brązowy Krzyż Zasługi RP.

KALENDARIUM WYSTAW I KONKURSÓW, NA KTÓRYCH ZDZISŁAW SŁONINA PREZENTOWAŁ SVOJE PRACE

WYSTAWY INDYWIDUALNE RZEŻBY, FOTOGRAFII I MALARSTWA NA SZKLE

1980 r. Myślenice, Miejski Dom Kultury – wystawa indywidualna fotografii;
1998 r. Świątniki Górne, Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury – „Świątniki w fotografii Zdzisława Słoniny”; **1999 r.** Krzeszowice, Krzeszowicki Ośrodek Kultury – „Zdzisław Słonina. Fotografia i rzeźba”; **2000 r.** Kraków, Małopolski Ośrodek Kultury, Stowarzyszenie Historyków Sztuki – „Zdzisław Słonina. Fotografia. Rzeźba”; **2001 r.** Myślenice, Miejski Dom Kultury – „Rzeźba i fotografia”; **2004 r.** Bełchatów, Muzeum Regionalne – „Rzeźba i fotografia”; **2004 r.** Świątniki Górne, Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury – „Rzeźba i fotografia”; **2005 r.** Kraków, Muzeum Archidiecezjalne – „Litania Świątnicka”; **2006 r.** Mogilany, Gminny Ośrodek Kultury – „Misterium Kalwaryjskie – fotografia”; **2008 r.** Kraków, Muzeum Archidiecezjalne – „Świątnickie Betlejem”; **2011/2012 r.** Myślenice, Muzeum Regionalne – „W Betlejem przy drodze...”; **2014 r.** Kraków, Muzeum Archidiecezjalne – „Sceny pasyjne w rzeźbie i malarstwie”; **2014 r.** Mogilany, Gminny Ośrodek Kultury – „Sceny pasyjne w rzeźbie i malarstwie”; **2014 r.** Myślenice, Muzeum Regionalne – „Wśród nocnej ciszy... – rzeźba, malarstwo na szkle”.

WYSTAWY ZBIOROWE I KONKURSY

1977 r. Myślenice, Miejski Dom Kultury – konkurs i wystawa z okazji XV-lecia Miejskiego Domu Kultury – III nagroda; **1980 r.** Myślenice, Miejski Dom Kultury – konkurs rekwizytów związanych z Bożym Narodzeniem – III nagroda; **1980 r.** Kraków, Krakowski Dom Kultury „Pałac pod Baranami” – „Dni Tokarni

Boże Narodzenie w twórczości Zdzisława Stoniny

w Krakowie” – udział; 1980 r. Proszowice – konkurs rzeźby ludowej – wyróżnienie; 1981 r. Pisary – konkurs na maski karnawałowe – wyróżnienie; 1982 r. Myślenice, Miejski Dom Kultury – wystawa na XX-lecie Miejskiego Domu Kultury – udział; 1982 r. II Przegląd Twórczości Ludowej Województwa Krakowskiego – udział; 1983 r. Myślenice, Miejski Dom Kultury – konkurs rekwizytów związanych z Bożym Narodzeniem – I nagroda; 1983 r. Kraków, Stowarzyszenie PAX – konkurs sztuki ludowej o tematyce sakralnej – II nagroda; 1983 r. Myślenice, Miejski Dom Kultury – konkurs „Nicolaus Copernicus” – I nagroda; 1983 r. Kraków, Spółdzielnia „Millenium” – konkurs „Szopka i Święta Rodzina w rzeźbie ludowej” – II nagroda; 1983 r. Zduńska Wola, Ośrodek Pamięci św. Maksymiliana Kolbe – konkurs na rzeźbę „Święty Maksymilian Kolbe” – wyróżnienie; 1984 r. Kraków, Spółdzielnia „Millenium” – konkurs rzeźby ludowej Polski południowej – I nagroda; 1984 r. Świątniki Górne, Izba Regionalna – wystawa prac twórców ludowych – udział; 1984 r. Myślenice, Miejski Dom Kultury – konkurs dla rzeźbiarzy regionu myślenickiego – I nagroda; 1984 r. NRD, Lipsk – Wystawa Współczesnej Sztuki Ludowej woj. krakowskiego – udział; 1984 r. Czechosłowacja, Bratysława – Wystawa Współczesnej Sztuki Ludowej woj. krakowskiego – udział; 1985 r. Turno – ogólnopolski konkurs sztuki ludowej młodych twórców – III nagroda; 1986 r. Kraków, Krakowski Dom Kultury „Pałac pod Baranami”, VIII Konkurs na Maskę Tradycyjną i Współczesną – I nagroda; 1986 r. Kraków, Wojewódzki Dom Kultury – konkurs „Moja galeria” – I nagroda; 1986 r. Lublin, Państwowe Muzeum na Majdanku – ogólnopolski konkurs „Przeciw wojnie” – wyróżnienie; 1986 r. Warszawa, Muzeum Etnograficzne – wystawa „90 lat ruchu ludowego” – udział; 1986 r. Myślenice, Miejski Dom Kultury – konkurs i wystawa na XXV-lecie Miejskiego Domu Kultury – I nagroda; 1986 r. Kraków, Krakowski Dom Kultury „Pałac pod Baranami” – przegląd i wystawa twórczości ludowej województwa krakowskiego – I nagroda; 1987 r. Myślenice, Miejski Dom Kultury – V Przegląd Twórczości Ludowej i Amatorskiej Regionu Myślenickiego – II nagroda; 1988 r. Szwecja, Sztokholm – wystawa współczesnej twórczości ludowej województwa krakowskiego – udział; 1988 r. Toruń, Muzeum Etnograficzne – ogólnopolska wystawa „Ziemia sercu bliska” – udział; 1988 r. Kraków, Spółdzielnia „Millenium” – konkurs rzeźby ludowej Polski południowej – III nagroda; 1988 r. Niepołomice, Miejski Dom Kultury „Zamek” – wystawa „Malarstwo i rzeźba ludowa” – udział; 1988 r. Kraków, Krakowski Dom Kultury „Pałac pod Baranami” – konkurs i wystawa „Anioły w rzeźbie ludowej” – I nagroda; 1989 r. Kielce, Stowarzyszenie PAX – XVI konkurs „Współczesna ludowa sztuka sakralna” – III nagroda; 1990 r. Niemcy, Ludenscheid – wystawa sztuki ludowej regionu myślenickiego – udział; 1991 r. Skawina, Miejski Dom Kultury – III Ogólnopolskie Biennale Sztuki Nieprofesjonalnej – III nagroda; 1994 r. Krzeszowice, Krzeszowicki Ośrodek Kultury – międzywojewódzki przegląd twórczości ludowej i amatorskiej w dziedzinie rzeźby i kowalstwa – III nagroda; 1995 r. Zabierzów, Gminny Dom Kultury –

Chrystus frasobliwy, Zdzisław Słonina

Pokonkursowa, Międzywojewódzka Wystawa Malarstwa na Szkle i WYROBÓW Glinianych – udział; **1996** r. Świątyni Górne – konkurs na szopkę i prace plastyczne związane z Bożym Narodzeniem – udział; **1996** r. Kraków, Spółdzielnia „Millenium” – konkurs „Współczesna rzeźba ludowa Polski Południowej” – I nagroda; **1996** r. Ludźmierz – wystawa „Matka Boska Ludźmierska” – udział; **1996** r. Bukowina Tatrzańska, Dom Ludowy – XXX Jubileuszowe Sabałowe Bajania, wystawa twórczości ludowej – wyróżnienie; **1996** r. Świątyni Górne Gminny

materiały
świadczenia
dokumenty

Ośrodek Kultury – wystawa Krakowskiego Oddziału STL – udział; **1997** r. Myślenice, Miejski Dom Kultury – VI Rejonowy Przegląd Twórczości Ludowej i Amatorskiej „Praca i piękno” – II nagroda; **1997** r. Bukowina Tatrzańska, Dom Ludowy – konkurs z okazji XXV jubileuszowego Karnawału Góralskiego – I nagroda; **1997** r. Kraków, Fundacja „Cepelia” – wystawa „Wielkanocne impresje” – udział; **1998** r. Niepołomice, Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury – wojewódzki konkurs twórczości ludowej – I nagroda; **1998–1999** r. Toruń, Muzeum Etnograficzne – wystawa „Droga do wolności” – udział; **1999** r. Bukowina Tatrzańska, Dom Ludowy „Sabałowe Bajania”, wystawa rzeźby – wyróżnienie; **1999** r. Szopienice – XI Konkurs Plastyczny dla Twórców Nieprofesjonalnych im. Pawła Wróbla – nagroda Wydziału Kultury Urzędu Miasta Katowice; **1999** r. Radziszów, gm. Skawina – XXIII Konkurs Kapel, Instrumentalistów, Śpiewaków i Gawędziarzy Ludowych Regionu Krakowski – III nagroda w kategorii „gawędziarze”; **1999** r. Skomielna Czarna, Towarzystwo Miłośników Skomielnej Czarnej i Bogdanówki – I Konkurs Rzeźby „Chrystus Frasobliwy” – III nagroda; **2000** r. Skomielna Czarna, Towarzystwo Miłośników Skomielnej Czarnej i Bogdanówki – II Konkurs Rzeźby „Anioł” – nagroda; **2000** r. Kraków, Muzeum „Jan Paweł II w Sztuce Muzeum – Kraków” – Konkurs „Ksiądz Karol Wojtyła – Papież Jan Paweł II” – wyróżnienie; **2000** r. Dobczyce Urząd Miasta i Gminy – konkurs „Kapliczka na przełom tysiącleci” – III nagroda; **2000** r. Kraków, Muzeum Archidiecezjalne – wystawa twórców ludowych Małopolski i Śląska „Jezus Chrystus – Król trzeciego tysiąclecia” – udział; **2002** r. Skomielna Czarna, Towarzystwo Miłośników Skomielnej Czarnej i Bogdanówki – IV Konkurs Rzeźby „Postać świętego w wyobraźni artysty” – nagroda; **2002** r. Myślenice, Miejski Ośrodek Kultury – VII Przegląd Twórczości Ludowej i Amatorskiej Regionu Myślenickiego – nagroda; **2003** r. Zawoja – konkurs „Matka Boska Nieustającej Pomocy w sztuce ludowej” – wyróżnienie; **2003** r. Skomielna Czarna, Towarzystwo Miłośników Skomielnej Czarnej i Bogdanówki – V Konkurs Rzeźby „Muzykant – grajek” – nagroda; **2004** r. Biały Dunajec, Gminna Biblioteka Publiczna i Urząd Gminy – XI Festiwal Papieski „Ojca Świętego Polska światu dała” – wyróżnienie; **2004** r. Świątniki Górne, Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury – wystawa „Czas pokuty w sztuce ludowej” – udział; **2005** r. Kraków, Civitas Christiana – wystawa „Męka i Zmartwychwstanie Pańskie w rzeźbie Zdzisława Słoniny i fotografii Adama Wojnara” – udział; **2005** r. Kielce, Civitas Christiana – konkurs rzeźby sakralnej – III nagroda; **2005** r. Świątniki Górne, Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury – wystawa twórczości ludowej „Do szopy hej pasterze” – udział; **2008** r. Kraków, Nowohuckie Centrum Kultury – wystawa Krakowskiego Oddziału STL – udział; **2008** r. Kraków, Dom Kultury „Podgórze” – wystawa Krakowskiego Oddziału STL – udział; **2009** r. Myślenice, Muzeum Regionalne – Przegląd Twórczości Ludowej i Amatorskiej Regionu Krakowskiego – udział; **2011** r. Bukowina Tatrzańska, Dom Ludowy –

45. Sabalowe Bajania, wystawa rzeźby twórców STL – udział; **2011** r. Nowy Targ, Miejski Ośrodek Kultury – XXXV Konkurs Amatorskiej Twórczości Plastycznej „Cztery pory roku” – I nagroda; **2012** r. Nowy Targ, Miejski Ośrodek Kultury – wystawa Laureatów Konkursu Twórczości Plastycznej 2011 – udział; **2012** r. Stryżawa, Gminny Ośrodek Kultury – XI Ogólnopolski Konkurs Rzeźbiarski „Święty Józef Robotnik w sztuce ludowej” – wyróżnienie; **2012** r. Wilkowice, Gminna Biblioteka Publiczna – X Ogólnopolski Konkurs Rzeźby i Malarstwa na szkłe „Anioł Boski Poślaniec” – wyróżnienie; **2012** r. Nowy Targ, Miejski Ośrodek Kultury – XXXVI Konkurs Amatorskiej Twórczości Plastycznej „Dumania Dumaca z Gorców” – I nagroda; **2012/2013** r. Myślenice, Muzeum Regionalne – „Nim zabłyśnie pierwsza gwiazdka...” – prezentacja twórczości ludowej i amatorskiej regionu krakowskiego – udział; **2013** r. Nowy Targ, Miejski Ośrodek Kultury – wystawa Laureatów Konkursu Twórczości Plastycznej 2012 – udział; **2013** r. Myślenice Miejski Ośrodek Kultury i Sportu – wystawa „Artystyczne Misterium Wielkanocne” – udział; **2013** r. Stryżawa, Gminny Ośrodek Kultury – XII Ogólnopolski Konkurs Rzeźbiarski „Matka Boża Makowska Opiekunka i Królowa Rodzin” – II nagroda; **2013** r. Wilkowice, Gminna Biblioteka Publiczna – Konkurs Rzeźby i Malarstwa na szkłe „Patron opiekun, przyjaciel, orędownik” – wyróżnienie w kategorii: malarstwo na szkłe; **2014** r. Myślenice, Muzeum Regionalne – wystawa „Wielkanoc z Ojcem Świętym w twórczości ludowej i amatorskiej regionu krakowskiego” udział; **2014** r. Bukowina Tatrzańska, Dom Ludowy – 48. Sabalowe Bajania, Ogólnopolska Wystawa Twórczości Ludowej – udział; **2014** r. Stryżawa, Gminny Ośrodek Kultury GOK – XIII Ogólnopolski Konkurs Rzeźbiarski „Święty Jan Paweł II Patron Rodzin” – wyróżnienie; **2014** r. Myślenice, Muzeum Regionalne – konkurs „Przyjaciele Pana Boga – święci i błogosławieni w rzeźbie i malarstwie” – II nagroda; **2014** r. Nowy Targ, Miejski Ośrodek Kultury – XXXVIII Konkurs Amatorskiej Twórczości Plastycznej – I nagroda (kategoria – sztuka ludowa); **2014** r. Wilkowice, Gminna Biblioteka Publiczna – konkurs rzeźby i malarstwa na szkłe „Rok Polski” – nagroda.

ŹRÓDŁA

- (AN), W Muzeum Archidiecezjalnym Litania świąteczna, „Dziennik Polski”, 2005, nr 109 (11 V)
- W. Balicki, *Błękit jest.... błękitem!*, „Sedno. Myślenicki Miesięcznik Powiatowy”, 2015, nr 1, s. 12
- B. Cirył, *Pasje ukryte w ludowych scenach pasyjnych z drewna lipowego i szkła*, „Dziennik Polski”, 2014, nr 62 (15–16 III), dod. „Tygodnik Powiatu Krakowskiego”, s. B2
- Czas pokuty w sztuce ludowej*, Świąteczna Galeria Sztuki, 2004 [J. Koczwarą, słowo wstępne, zaproszenie na wystawę, 19.03 – 08.04]
- Dzieła rąk, umysłu i serca. Tradycyjne umiejętności i rzemiosła w województwie małopolskim*, [zespół badawczo-autorski M. Długosz], Kraków 2005

- (EKT), *Rzeźby w ostrych barwach*, „Dziennik Polski”, 2004 (22 X), dod. „Tygodnik Powiatu Krakowskiego”
- M. Hołuj, *Fascynują go kolory oglądane przez szybę*, „Dziennik Polski”, 2014, (7–8 VI), dod. „Tygodnik Myślenicki”
- A. Jackowski, *Polska sztuka ludowa*, Warszawa 2007
- (KAR), *Boże Narodzenia malowane na szkłe*, „Dziennik Polski”, 2014, (17 XII)
- M.A. Kowalski, *Śladami świątków*, Warszawa 1971
- E. Koz., *Świątkarz ze Świątnik. Z chęci, z nudów, z bożej łaski*, „Gazeta Krakowska”, 1995, nr 293 (19 XII)
- A. Kroh, *Współczesna rzeźba ludowa Karpat Polskich*, Wrocław [etc.] 1979
- „Litania Świątnicka”, *rzeźba i fotografia Zdzisława Słoniny*, [S. Misiniec, słowo wstępne w zaproszeniu na wystawę 10.05–10.06.2005], Kraków 2005
- A.J. Nowobilski, *Zdzisław Słonina. Sceny pasyjne w rzeźbie i malarstwie. Katalog wystawy*, Kraków 2014
- E. Porębska-Kubik, *Przy drogach, wśród pól, w kolekcjach. Współczesna sztuka ludowa w okolicach Krakowa. Informator*, Kraków 1995
- Z. Słonina, *Piękno Ziemi Świątnickiej. Cztery pory roku, Świątniki Górne* 2006
- R. Sobkowicz, *Świat na szybie*, „Gazeta Myślenicka”, 2014, nr 47, s. 6
- B. Weber, *Przyjaciel Pana Boga. Sacrum w sztuce pasyjnej*, „Źródło”, 2014, nr 13, s. 18–19
- Wśród nocnej ciszy... Malarstwo na szkłe i rzeźba Zdzisława Słoniny*, Muzeum Regionalne w Myślenicach, Myślenice 2014, [J. Koczwarą, informacja o twórczości artysty w zaproszeniu na wystawę]
- Zdzisław Słonina. Fotografia Rzeźba*, Małopolski Ośrodek Kultury, Stowarzyszenie Historyków Sztuki, Kraków 2000 [informator do wystawy czynnej: 2.03–18.03.2000 w siedzibie Stowarzyszenia Historyków Sztuki]
- Zdzisław Słonina „Świątnickie Betlejem”*, Muzeum Archidiecezjalne w Krakowie, 2008 [zaproszenie]
- Wszystkie zamieszczone w tekście fotografie pochodzą ze zbiorów prywatnych Zdzisława Słoniny.

SUMMARY

Ewa Skrobiszewska

ZDZISŁAW SŁONINA. THE PORTRAIT OF AN ARTIST

The article depicts the works of Zdzisław Słonina, a contemporary folk artist, in the context of the given episodes from his life, including his social activity as well as long-standing work as a cultural manager in Świątniki Górne. Sculptures, photographs and paintings on glass, which are his fields of interest and artistic activity, mentioned and characterized in the article, have been settled deep in the folk tradition and devoted mainly to religious symbols. With reference to traditional patterns, the artist has created his own individual style which is recognized thanks to its extraordinary coloring and his ability to portray emotions experienced by both saint and lay figures.

Zdzisław Słonina has presented his works during numerous individual and group exhibitions as well as has entered many contests where he has been awarded prizes or has been given distinctions.

KEY WORDS: Zdzisław Słonina – folk art – folk sculpture – painting of glass – religious art